

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

ris inernatum. Ipsum porro oculi tegmen, velut in mensam sacram fabrefactum erat. In summo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Adstans igitur quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam forte habebat, per foramen immisit, & extractam naribus admonuit, & vnguentum fragrantissimum olfecit: ex quo statim tum laborantibus, tum adstantibus bona spes suborta fuit.

Inueniuntur reliquie sanctorum 40. martyrum.

Itaque cum loculum auidè aperuissent, Eusebiam inueniunt. Illud verò quod ad caput eius eminebat, in arcæ formâ celatum, proprio intus tegebatur operculo: & vtrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum, ipsum cōtinebat. In eius medio rursus foramen istud apparens, etiamnum manifestius declarabat intus haberi martyres. Hæc vbi annunciata essent, euestigio accurrunt Imperatrix & Episcopus ad martyrium. Tum solutis per artifices ferreis istis vinculis, confestim sine negotio operculum extractum fuit. sub hoc autem multa vnguenta, & in his pyxides argenteæ duæ repertæ sunt, in quibus sanctæ reliquie iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, tum quòd se tanta reuelatione dignatus esset, tum quòd sanctarum reliquiarum inuentionem assecuta esset. Post hæc preciosissima theca martyres honoratos, iuxta venerabilem Thyrsum composuit, publica festiuitate, vt æquum erat, cum debito honore ac pompa ac psalmodijs celebrata: cui & ipse ego interfui. Atque hæc quidem sic esse gesta, testabuntur illi, qui huic festiuitati interfuerunt. omnes enim ferme adhuc supersunt, cum multo postcâ gesta fuerint, Proclo scilicet ecclesiam Constantinopolitanam gubernante.

In argenteis pyxidibus conditæ coru reliquie. Nota de theca preciosissima.

DE S. PACIANO EPISCOPO, EX CATALOGO SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM

S. Hieronymi presbyteri.

Pacianus in Pyrenæi iugis, Barcilonæ Episcopus, castitate & eloquentia, & tam vita quam sermone clarus, scripsit varia opuscula: de quibus est & contra Nouatianos. Sub Theodosio principe iam vltima senectute mortuus est.

9. Martij.

SANCTORVM CODRATI, CYPRIANI, DIONYSII, ANECTI, PAULLI, CRESCENTISQUE MARTYRIUM, quo affecti sunt Corinthi, Ex Simeone Metaphraste.

MNES quidem Sanctorum celebritates, si verum fatendum est, laudibus prosequi debemus, vt à nobis pro viribus exornentur: sed hanc tamen potissimum, quæ sanctorum Martyrum concursu peragitur. Deo enim ab initio consecrati, ad id, quod omnium pulcherrimum est, perueniunt. Nam cum & temporis longitudine grauitatem essent assecuti, & exquisita viuendi ratione ad pietatis fastigium peruenissent, nihil tamen à se præclare gestum, nihil laude dignum existimârunt, nisi prius sacra certamina subiissent.

10. Martij.

Sanctorum martyrum horum excellens virtus.

Itaque cum magnam magnis in rebus virtutem præstitissent, hac tamen victoria cæteras obscurârunt: immò verò apud eum, qui præmia certaminibus proponit, hac reliquas etiam illustrârunt. Declarati sunt enim martyres generosi, & Dei maximi imitatores. Ad summum igitur virtutis culmen proeucti, meritum à Deo præmium, melioremq; finem, & quæ potest in hominem cadere immortalitatem obtinuerunt. Qui enim apud Deum virtutis obtinet testimonium, is assequitur immortalitatem. Quamobrèrem Martyres ex operibus admiramur, qui virtutes amplexi, voluptatibus renunciârunt, & animos suos fortitudine armantes, omnem ignauiam repulerunt, totiq; in spem victoriæ erecti, atq; alacriter aduersa omnia perperientes, in ea, quam sibi ab initio proposuerant, pietatis ac religionis lege immobiles perstiterunt. Vbi enim præstat se fortiter gerere, quàm cum se Deus ducem præbet? Vbi satiùs est dare virtutis specimen, quàm vnâ cum Iesu Saluatore? Quæ porro dulcior corona, quàm illa, quæ nos cum præstantioribus coniungit? Ad hoc igitur signum Martyres respicientes, & ardentiore quodâ sanctæ gloriæ desiderio inflammati, rerum turpium cupiditates reiecerunt, & in virtutis atque honestatis studium incumbentes, pulcherrimum posteris exemplum ad imitandum reliquerunt. Quæ enim tempore atq; vsu sunt antiquiora, nos magis ad rerum honestarum studiū incendunt.

Meritum obtinuerunt præmium.

Virtutis & honestatis studiosi martyres.

Virtutum

Virtutum igitur inimicus, qui in multis sæpè petulanter agens, & ciuitates euertit, & falsos rumores disseminauit, & mentes hominum immutauit, & grauitatis pulchritudinem infecit, & omnia in deterius traxit, admirandis Christi pugnantibus inuentus est imbecillior, cum nec ab honesto illos proposito posset abducere, nec rationem ipsorum subuertere, quos Christus armabat. Itaque impetus eius aduersus Sanctos nihil naturam illorum læsit. *Quintiam* quemadmodum inuidia, pulchritudinem corporis obrutu, tanquam morbo, frustra conatur inficere atque corrumpere, cum decor ipsius pristino in statu conseruetur: sic etiam Martyribus accidit, quorum animi pulchritudini nec impetus inimici, nec res ista caduca quicquam obfuerunt. Nihil igitur metuens sanctorum Martyrum cœtus, pari consensu ad fortiter agendum se comparauit, & strenuè ad sanctam gloriam, honoremque contendens, præmium est consecutus. Vbi primum enim ad virtutis specimen exhibendum vocati sunt, (quod quidem fuit, cum militiæ Christi fuerunt adscripti) videre licuit, Christi chorum antecedentem militem *Codraturum*, qui seipsum Deo primum dicare festinabat, illic velle educationis gratum animum ostendere, vbi Deo placuisset. Neque enim æquum est, vt rem ad miratione dignam silentio prætereamus. Nam cum educationem præter naturam habuisset, quanto perè Deo esset charus, manifestum fuit.

Codrati
mirabilis
educatio.

Studet me-
dicinæ.

Hic enim iam indè ab ipsis incunabulis nutrimentum incertum habuit, quippe qui matrem adhuc infans amisit, & maternis vberibus caruit. Christus autem illi signis minimè obscuris alimenta subministrauit, cum eius iussu nubium globus è cælo infantem amplecteretur, alimentumque suppeditaret, vnde ipse quantum satis esset in futurum, percipiebat. Verum cum adoleuisset, ærati congruentè disciplinam percepit, & in primis rudimentis didicit medendi facultatem. Vir autem effectus, pariter cum disciplina naturam diuiniorem & perfectiorem assumpsit, continuoque declarauit, quænam esset futurus. Omnes enim labores fortitudinemque complexus, factis gloriam confirmauit, cum à Christo, quod ipsi placebat, duceretur.

Iason igitur Græciæ Præfectus, post immane Decij & Valeriani Imperatorum mandatum, ad crudelitatem se instruens, insurrexit aduersus Christianos, timoremque singulis iniiciens, tormenta atque cruciatus minabatur, nisi eos dicto audientes reperisset. At primum quidem pulcherrimi cœtus principem sic est aggressus: *Codratus*, quæ te vesania ducit, vt tantam cruciatum acerbitatem velis experiri? Aut quæ te spes mouet, vt intrepidè carcerem ac vincula negligas, sponteque patriam amittas, & ab amicorum consuetudine diuellaris? Cur non potius Imperatorum decretis obtemperans, & dijs immolans, nobiscum eligis beatus esse, & amabili vitæ presentis iucunditate frui?

Codrati præ-
clara vox.

His ille conabatur sanctum virum à recta ratione deducere. *Codratus* verò blanda Præfecti oratione, qua nefarius animus tegebatur, neglecta, respondit: Nemo, inquit, cui naturæ ratio cognita sit, iucundam esse vitæ gratiam negabit. Sed tamen hanc Deus largitus est. *Quamobrè* necessarium est, vt tanti muneris largitorem virtutis studio commendemus, & eius gloriam testimonio nostro propagemus. Neque verò tanti faciendum est huius vitæ tam breue curriculum, vt illius amittendæ metu, adorationem, quæ Deo soli conuenit, idolis tribuamus. *Quem* porrò deum meliorem possumus appellare illo, qui summis nos ab initio, perpetuisque beneficijs cumulauit? Ex tot autem ac tantis beneficijs, quem nisi Christum possumus Saluatorem cognoscere? Aut quem Saluatorem prædicare fas est, nisi Iesum, qui pro nobis cruciatus & mortem perulit? Illud in primis ad virtutem nobis propositum est, vt pro vera pietate ac religiose tormenta superemus, nec vllis vnquam difficultatibus ab ea deficiamus. *Qui* autem diuinorum mysteriorum studiosos amantesque, conantur corrumpere, corū & animus impius est, & oratio detestanda. Præstat autem, quæ meliora sunt, imitari. Illud item cogitandum est, non eos protinus sequendos esse, qui probitatis speciem præ se ferunt, sed res & facta esse perpendenda: quæ si praua sint, maior periculi timor est. Scito igitur, nos Maiorum instituta complectentes ad ea, quæ meliora sunt, tendere. Quare nè studeas nobis inimicissimis persuadere, vt ad partes tuas transfugiamus, neque vt Christum relinquētes, aliò nos cōferamus. Veritas enim nobis adest cōsiliaria, pietatisque leges ad persuadendū vim habent maximā. Hæ nos genere moribusque, similes Deo coniungunt. Illud præterea consideremus, cōmuni naturæ lege omnibus esse moriendū, & ab ea quidē necessitate liberum esse neminem: *Quæ* autem fortiter & ex virtute geruntur, ea viris bonis gloriam parere sempiternā. In hoc animi proposito permanentes, & in hac sententia cōfirmati, præclarum imitari volentibus exemplū relinquemus. Nam qui

Nō species,
sed facta ex-
pendenda.

qui

qui rectè sentiunt, nihil aliud student, nisi vt ad ea, quæ præstantiora sunt, habeant occasionem.

Ad hæc Præfectus: Codrate, inquit, si iamindè ab ipsa pueritia Dei beneficijs adductus, cum tibi meritò colendum putas, rectè facis, teque gratum hominem præbes. Verùm vide, nè dum alterum Christum prædicas, inaniorem Dei naturam asseras. Tunc Codratus: Si vis, inquit, Præfecte, indignatione deposita, veritatem adspicere, & animum à crudelitate ad mansuetudinem renouare, quanuis magnis de rebus loqui difficile sit, & ego tanto oneri sustinendo impar sim, tamen aliquid dicam. Admirabilem, ait Præfectus, naturæ Christi rationem perspicuè declarato. Tum Codratus: Principium, inquit, mundi procreationis Deo quidem cognitum erat, Verbo autem perfectum fuit. Ac patris quidem voluntas fuit, procreationis autem actio à filio habuit constitutionem opere confirmatam. Cum igitur præfinitum à Deo tempus affuit, cætera quidem res omnes præclare factæ sunt, quas quidem opifici Verbo placuit in mundum inducere, initio atque sine singulis constituto. Sed cum rerum vniuersitatem mente ac scientiâ immensa perfecisset, eaque ratione diuina regeret ac gubernaret: velle autem aliquos esse, qui bonis fruerentur, & in ijs, quæ fabricauerat, habitarent, opifex ipse contulit hominum genus, vt ei totam hæreditatem assignaret: & cum ratione quadam sensus dimensus esset, & genus ipsorum corporibus, varium effecisset, animas immisit, eosque in loco deliciarum collocauit. At illi, rerum vniuersitatis perspecta varietate, statim gauisi sunt, & plantis fruendi potestatem acceperunt.

Homo cur
à Deo con-
ditus.

Paradisus.

Cogitantes autem, quàm præclara conditione atque ordine cõstituti essent à Deo, æquum esse iudicârunt, vt sese illi gratos præstarent, atque ita virtutis viam ingressi sunt. Verùm impostor ille callidissimus rabie furens, & oris veneno dolos illinens, dolores, quos intus gerebat, in eos euomit, & pro viribus cupiditates illis iniecit, vt à diuina vitæ conditione miseros exturbaret. Dignitatem igitur ipsorum polluens, volentibus errorem iminist. Ex quo factum est, vt qui cum Deo versabantur, in exilium eijcerentur: & qui bona mente gloria diuinæ participes extitissent, cupiditatibus inuoluerentur. At Deus misericordia motus, & imbecillitatis humanæ rationem habens, non diuinitate nuda, sed carne contecta, voluit nobiscum versari, vt ad nos miseros ac perditos accedens, à seruitutis vinculis liberaret, & mortis imperio subditos in libertatem restitueret. Itaque sanctum Verbum suum extremis temporibus in casto Virginis Dei genitricis utero sic voluit inhabitare, vt totum hominem indueret. Quæ quidem Virgo concipiens è Spiritu sancto, Deum humana forma indutum edidit. Atque ita oculis verè perspectus est, quem Christum esse dicimus. Hic ita se hominum cognitioni patefecit, vt cum Deus sit, corpoream è Virgine nascens formam assumpserit. Et aduersus instabilem potestatem pugnans, amplissimos sibi benemerèdi terminos statuit, eos nimirum, quos illi pater præfinituerat, mortis decreta abrogans, eiusque fila rescindens diuinitatis potestate. A qua quidem benignitatis communione neminem repulit. Et Saluator vocatus est primus, qui populos vniuersos, & integras regiones ab interitu atque periculis liberauit, & humanitatis thesauris patefactis, munera sua voluit omnibus esse cõmunia. Cum igitur omnes à tyrannica confusione liberauerit, omnem hæreditatem suam ab exitio liberam incolumemque conseruat. Nihil enim Christi præsentiam cognitionemque fugit, non ortus initium, non vitæ spatium, non mortis exitus, non aliud quippiam, quod in cognitionem cadat. Sed quæ Patris decreto facta sunt, hæc filio sunt ad opus perspicua. Hic est ille Christus, quem prædicamus. Hic est ille, cui generis humani salus curæ fuit. Hic est ille, qui gratiæ nobis magnitudinem elargitur, qui ad benemerendum semper & vbiq; præsto est, nè rectam viuendi rationem negligamus.

Inuidia di-
aboli.

Cur Deus
homo fa-
ctus.

Christum
nihil latet.

Præfectus, & si Codrati responsum admirabatur, tamen cum ad veritatis fidem venire non posset, De rebus, inquit, sublimibus Codrate mihi videris nugas confingere, qui perturbationibus humanis Deum subijcias, eumque dicas mulierculæ gremio potuisse comprehendere, quæ vterum gerens, Christum pepererit, atque ita Deum in terra visum esse, corporis formam gestantem, alibi autem esse verum Deum. Pietatis arcana persecrari profanis non licet, inquit Codratus: nec eius cognitio parua est, aut facile comparatur: neque nos permittemus, vt homines impuri sacris perspicendis admittantur. His se filius Dei spontè subiecit, vt Deus idem atq; homo esset, & vt nos è dæmonum eriperet seruitute. Tu autem ista tua peruersa audacia impietatis indicium in te moues. Neque enim improbitate tua studium nostrum corrumpis. Natura enim vbiq; dominatur, & actiones seruiunt voluntati. Præfectus autem, vt à virtute alienus, & veri-

Codratus
virgis cædi-
tur.

Eius con-
stantia.

& veritatis rationem non intelligens, egregium Christi seruum virgis cædi iussit. Mini-
stri verò homines ignauissimi, virgis admotis, cruciatuum immanitate sæuiebant. At
Codratus tormentorum victor, Ignoras, inquit, Præfecte, quicquid à violentia profici-
scitur, esse contrarium libertati, nec vllam ad persuadendum vim obtinere? Qui enim
cogit, se iniustum atq; improbum esse significat: qui verò suadet & hortatur, is se man-
suetum humanumque declarat, Quamobrè cum te virtutis expertem indices, indi-
gnum ostendis cui fides habeatur. Ne putes nos metu virtutem atq; honestatem deser-
turos, aut morum abiecturos grauitatem. Cum enim Christi studiosi amantesque si-
mus, cum solum confessionis habebimus adiutorem. Is nobis ærumnas omnes præmi-
orum spe leniet ac mitigabit, docebitque nos, non esse cedendum aduersarijs. Tantum
in periculis virtus valet, & viris constantibus præclara proposita sunt præmia.

Codrati ad
socios mar-
tytes ora-
tio.

Tum Præfectus primi fortitudine territus, ad alterum sese conuertit, & blanda
dulcique oratione in sententiam suam adducere conabatur. Cyprianus autem adole-
scens, quanuis primo pubesceret ætatis flore, tamen libertatis dignitatem considerans,
sese ad perferendos cruciatu parabat. Et Codratus hic item animo ad Christum pro-
perans, socijs generosis, recteq; secum ac piè sentientibus consilia temporis conuenien-
tia suggererat: Moneo, inquiens, vos, o rerum pulcherrimarum socij, vt memineritis,
quàm multa vobis bona proposita sint, tum gloria propter religionem, tum honoris,
quem à Deo consequemini, tum auxilij, quod vobis à Christo de cælis præfens aderit, in
primisque, quòd Iesu misericordia digni existimemini. Nunc igitur virtus exploranda
est: nunc tēpus postulat, vt vos maiore dignos admiratione præbeat, vt alacri animo
legem adimpleatis, vt morum vestrorū specimen detis, vt re ipsa atque factis professio-
nem vestram comprobetis: nunc bonia malis discernentur: nunc in seruanda pi-
etate custodia maior adhibenda. Caute, nè dispari morum ratione discrepetis: Sed
eandem pietatis normam sequimini, vt qui à tali Deo iudicandi sitis. Virtutis viam nè
deferatis, qui iam iam cum Christo perfecti estis futuri. Deum bonū bona mente com-
probate. Nolite propter adolescentiam ignauia succumbere. Cogitate in foribus esse
certamen, & iuuentuti pro pietate, quæ nos Deo coniungit, pericula iucunda esse de-
bere, cui vires suppetunt, & nerui vigent. Vos igitur mutuò cohortamini, certatim in
hoc pietatis studium incumbite, idem sentite, tormentorum formidine nolite defice-
re: sed cruciatibus corpora tradentes, dolores æquo animo tolerate, vt victoriam ad-
epti, gloriam consequamini, in martyrum ordine ac numero collocati. Hac Codrati
cohortatione iuuenes alacriores & fortiores reddebantur.

Cyprianus
verberatur.

Dionysij
certamen.

Itē Anecti.

Iremque
Pauli.

Crescentis
item.

Præfectus autem hortatorem & consiliarium audiens, cruciatur, quòd se ab eo,
quod sperabat, depulsus intelligebat. Iracundia autem sæuiebat, quòd adolescentes
decipere non posset. Quanuis enim singuli ætate essent iuuenes, virtutis tamen propo-
sito se viros præbebant. Itaque cum & Cyprianus multis verberibus tentasset, ab eo
victus erubescerebat. Primus igitur pugil ante alios confessionis coronam adeptus est.
Alter autem æmulationis pulchritudine primum imitatus, magno tempestatis æstu
superato, cum illo in Christo sese coniunxit. Nec tertius, nomine Dionysius, inferior
fuit: sed illos spectans, socius eorum fieri festinauit, quanuis tortores eum à Christo
studerent abalienare. Quartus verò, qui Anectus appellabatur, ductus est: qui cum
torquentium crudelitate victoriam amissurus existimaretur, neglexit vim tormento-
rum, nec vllam cruciatuum acerbiter recusauit. Quare perspecta, Princeps fortitu-
dinem hominis admiratus, atque impietate furens, quantum ad quæstionem adduci iu-
bet, cuius præstantiam vel nomen ipsum declarabit: Paulus enim vocabatur. In hunc
item crudelitatem suam tortores vt exercerent, Præfectus imperauit. At Martyr futura
contemplans, propositi sui excellentiam ostendit. Neque enim Tyranni contumelia
fractus, grauitatem abiecit: sed præcedentes socios assequendi studio incensus, libenti
animo certamen subiit. Inuidia verò rectè factorum inimica, hunc frustra propositis
cruciatuum doloribus terrigans sequebatur. At Crescens cum consideraret, semper
esse difficile Principibus aliquid persuadere, in medio stans, virtutis specimen dedit. Cum
enim ad maiora tenderet, egregium se pugilem, & sacro sociorum cœtu dignum præ-
stitit, & firmam futuri præmij spem habens, victoriam reportauit.

Cæterum dum carcere, tormentisq; constantiam Martyrum exploraret Princeps
infernus, & singulis periculorum terrorem incuteret, eos salutis cursum perfecturos
non putabat. Verum vbi animos ipsorum intrepidus vidit, cruciatuumque victores,
non dubitauit amplius, quin victoriæ præmia apud Deum essent habituri. Itaque supra,
quàm

quàm decet, ira permotus, talem in viros innocentes sententiam tulit, vt capite plecterentur, & singuli singulos sequerentur carnifices. Sanctos igitur Martyres totidem numero fraudis ministri, vt facerent imperata, traxerunt ad locum, vbi in homines sceleratos solet animaduerti, vbi damnati bestijs obijciuntur, & vbi gladiatores mutuis ictibus, quos pedum celeritate & saltu declinare non possunt, sese trucidant, vt spectantium oculi immani voluptate delectentur. At martyres, hoc etiam in loco difficultatibus superatis, hymnum victoriæ signum Christo canere studuerunt, vt ei precibus iniariarentur: & ministros, vt studio suo obsequi vellent, obsecrabant. Qui licet acerbi fauique essent, tamen eorum opratis acquieverunt.

Sancto igitur spiritu afflato, sic vna omnes voce precabantur: Deus, qui diuinam harmoniam concordem in dissolubilemque fecisti, & labentem ordinem nutu confirmas tuo: qui varios cæli cursus ita moderaris, vt murum inter se coniuncti, diuersis necessitatibus seruiant, & perpetuas eximis naturæ inimicitias: qui Solis ortus & occasus intueris, & cursum eius infatigabilem dirigis: qui cæli stellas, & sidera, & pulchritudinem Lunæ, & amplitudinem ætheris, & quicquid à diuina quiete seiunctum est, fabricatus es atque exornasti: Pater cælestis, qui rerum terram ambientium motus perpetua celeritate confirmas, qui temporis spatia quaternis tempestatum varietatibus temperas, cuius mandato ex arboribus flores fructusque proueniunt: qui grauissimi hostis diaboli impietatem à nobis repulisti, qui peccati maculas nobis absterxisti, vt arcanis nos signis renouares: Christe Iesu, qui ex antiquo peccati genere nos eruisti, & meliorem spem in futurum adiecisti: qui ea, quæ Patre sunt digna tuo, perficiens, in immensum potestatem tuam propagasti: qui tutam & facilem viam proponis, & per illam iter facientes ad te ipsum trahis: qui tuo egentibus auxilio promptus ades, maioremque gratiam tribuens, nobis, tanquam amicis, quæ commoda opportunaque sunt, subministras: Tu nobis vitam educatione dignam dedisti, & facta professioni congruentia largitus es: Tu nobis sacrorum sermonum, & exercenda pietatis es author: Tu nunc ordinem nobis ostendisti, & ad præbendum virtutis specimen euocasti, vt quod honestum atque vile est, eligamus. Tu non permisisti, vt aduersarij crudelitati atque minis succumbereamus. Tu perfecisti, vt omnes tormentorum acerbitates victoriæ præmijs inferiores iudicaremus, vt ad feruorum tuorum numerum adscribamur. Deus, qui antequam pateremur, effecisti, vt quæ futura sunt, omnem spem superantia cerneremus: qui te ipsum dignis fruendum, & sanctam personarum Trinitatem in vna essentia cognoscendam studiosè contemplantibus præbes, & bis trinam profectò societatem nostram vna mente coniunctam tibi conciliasti, vt libero pietatis cursu confecto, & decurso veræ victoriæ stadio, regnis cælestibus admitteremur, largire per sanctum filium tuum, vt in hoc pio proposito constantes simus, quò puris lucis radijs in cælum sublatis, apud te victoriæ præconium concinamus.

Hac prece absolute, malorum operarijs ceruices obruletut. Qui gladijs dexterarum armantes, singulis ictibus, magna spectantium commiseratione, capita sanctorum obruncarunt. Madebat subiecta terra sanguine passim irrigata, & locum illum ingens occupabat mœror, & tristes quædam tenebræ ciuitatis oculis, ciuium suorum cædem indignè ferentis, offundebantur.

Rem nobis memoratu dignam diuinorum Martyrum celebritas suggerit, quæ re gestarum certissimum posteris testimoniunt afferet. Nam simulac à sacris pugnantibus certamen peractum est, & corpora sunt exura, Christus maximum illis remunerationis signum dedit: quod quidem omnes, qui ad spectandum accedunt, admirantur. Quemadmodum enim Deus incolis concessit, vt sancti Martyres apud eos certamen abfoluerent: sic etiam dignis magnam gloriam confirmauit. Duplici igitur spectaculo, qui præsentis erant, variè sunt affecti, tum misericordia, tum admiratione: misericordia, calamitatem humanam considerantes: admiratione, id, quod Christus incredibile ac nouum effecerat, obstupentes. Prædicabant omnes diuinum opus, quod spontè Deum cognoscentibus apparuerat. Nam vbi Martyres mirabile lucrum perceperunt, ibi Dei iussu clari fontes latitantes emanarunt. Ibi decliuus fluento aditus paruit, vbi sacrati Deo viri gloriam pertulerunt. Prope sacram ædem nimirum, quæ seruando sanctarum reliquiarum pignore digna fuit.

Ita Christus iustum se iudicem præbens, eos, qui mutua & pia beneuolentia coniuncti sunt, qui sacra nunc certamina subeunt, lætantes accipit: sacrisque coronis redimitos, Martyrum laudibus exornat: vltiores autem ac vindices inimicis suis in futurum

M parat.

Preces sanctorum martyrum.

Plectuntur capite SS. martyres.

Celebritas horum martyrum.

Fons erupit eo loco, vbi cæsi sunt.

Peregrinationes religionis ergo

parat. Sic illi, qui virtutem complexi, se viros fortes ac strenuos in rebus arduis præstiterunt, & cum Christo coniuncti sunt, non solum à præsentibus laudantur, sed ex vltimis terrarum sinibus visuntur: & tanquam mundi stellæ, cœtu suo coronam efficiunt. Certatim igitur homines pij & omnes, qui rectè factis dignam mercedem propositam esse conspiciant, congregantes, corpora sanctorum sacris in loculis collocarunt, vbi sanctorum martyrum cœtus celebratur.

Aequum est igitur, fratres, vt considerantes præsentia sic à Christo disponi & gubernari, vt perpetuò nobis afferant vtilitatem, eos, qui lege diuina ipsi consecrati sunt, quique se cæteris hominibus præstantiores exhibuerunt, & Christi arumnas delicias prætulerunt, meritis laudibus celebremus, eosq; ad maiora contententes, studeamus imitari: Quoniam est gloria, honor & imperium Deo patri, & filio, & spiritui sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. ATTALÆ ABBATIS, EDITA AB IONA SCOTO ABBATE, EIVSQVE DISCIPVLO.

10. Martij.

Genus S. Attalæ.

Literis instituitur.

Petit Lirinens. cœnobium.

It Luxouii.

Succedit S. Colubano.

Via ad calum.

Pœna grauis murmuratoris.

VM venerabilis pater Columbanus de hac luce migrasset, omni religione laudabilis Attala in locum eius successit, cuius post magistrum virtutes clarè fulserunt. Qui Burgundiorum ortus genere, nobilis natione, sed nobilior sanctitate, perfectè magistri vestigia secutus est. Huius autem beati viri rudimenta, qualiter inter ipsa primordia vberem à Domino profectum inuenerint, prætermittendum non est. Igitur dum à patre nobili liberalibus literis imbutus fuisset, Arigio quondam pontifici ab ipso genitore commendatus est. Sed bonæ indolis puer, nihil ibi vtilitatis agi cernens, cœpit mente ac spiritu ad potiora tendere, & ad altiora anhelare. Dedit ergo operam, vt postpositis mundi phaleramentis, monachorum iungeretur cohorti. Clam itaque à sodalibus progressus, duobus pueris contentus, ad Lirinensè cœnobium venit. Quo in loco diu degens, cum cerneret monachos eiusdem cœnobij nequaquam regularis disciplinæ habentis colla submittere, cœpit anxio animo trutinare, quâ potioris consilij aditus viam panderet. Progressus ergo inde, ad beatum Columbanum Luxouium venit. Quem vir sanctus cum ingenij sagacis solertem esse cerneret, suo monasterio iunxit, atq; omnibus diuinis monitis erudire tentauit.

Cumque beatus Attala egregiè ac strenuè post magistrum patremque suum Columbanum supradictum cœnobium regeret, & in omni disciplina regularis tenoris fratres erudiret, cœpit contra eum antiqui hostis versutia letiferum discordiæ virus noxijs ictibus laxare, excitans & instigans aduersus eum aliquorum corda seditiorum fratrum, qui mullitando ac sacra religioni derogando, dicebant se nimij feneratoris auctoritatem ferre non posse, & ardua disciplinæ pondera portare non valere. At ille, sagaci vt erat animo, pia fomenta præbere, & salutaris antidoti, quo sanies putrefacta amputaretur, potum dare studens, tumentia corda mollire nitebatur. Sed cum diu castigatos secum retinere non posset, mœrore animi turbatus, multis precibus cum pietatis officio prosequeretur eos, orans vt se non relinquerent, sed ardui itineris callem fortiter tenerent, reminiscetes, quia sancti patres per mortificationem carnis & contemptum præsentis vitæ, regna calorum possiderent. Tandem cum nihil se proficere cerneret, nec aliò nitentes animos suæ societatis habentis continere posset, finit eos pertinaces abire. Postquam ergo segregati sunt ab eo, alij eorum marinis sinibus recepti sunt, alij locum eremi ob libertatem habendam petierunt: sed temeritatis & arrogantia suæ inibi positi mox damna senserunt. Nam cum in eisdem locis morarentur, & virum Dei suis detractionibus laniarent, vnus eorum, qui Roccolenus dicebatur, qui & iurgiorum, vt credebatur, incrementa ministrauerat, subito ictu febrium igneo accensus, inter pœnarum incendia clamare cœpit, se, si valuisset, ad beatum Attalam venire velle, & admissa criminis damna pœnitentiæ medicamento lenire. Nec mora, vix hæc dicere licuit, statimque obmutuit, ac extremum halitum dimisit. At hi, qui aderant, videntes viri Dei iniurias diuina vltione vindicari, plurimi eorum ad virum Dei remeant, suasque noxas confitentur, se in omnibus, si recipiantur, emendaturos pollicentur. Quos vir sanctus miro gaudio, ac si de luporum ore liberatas oues recepit, & suis in locis singulos eorum restituit. At verò alij, qui verecundia præueniente, vel temeritate ac arrogantia vitio

vitio maculati, redire noluerunt, & datū poenitentiae locū contēpserunt, diuersis mortibus sunt direpti: vt manifestè daretur intelligi, socios eos fuisse eius ad excitanda contumaciae incrementa, quem vltio diuina percusserit, ac propterea cum cæteris veniam non meruisse. Nam vnus eorum, Theodomundus nomine, securi percussus interiit: alius dum parui fluminis alueum transmearet, irretitis poplitibus, per paruula fluuij vnda necatus est. Tertius verò, qui Theodarius dicebatur, cum se carinae credidisset, in mari demersus est. Videntes hæc qui adhuc supererant, verecundia sub mora, ad beatum patrem Attalam repedant, à quo, vt alij suprà memorati, benignè suscepti ac saluati sunt.

Pœna item aliorum rebellium monachorum.

Plura post hæc ab eo patrata miracula, omnium in supradicto monasterio fratrum testimonio approbantur. Inter quos ego positus, & beati viri ministerio deputatus tenebar. De quibus etiam nunc aliqua differere tentabo. Quodam tempore fluuiolus, Bobius nomine, turbidis aquarum molibus ac rapaci cursu violenter defluens, vt solent torrentes ex alpium cacuminibus dilapsi, & imbrium effusionibus aucti, saxorum rupes & arborum congeries, nimia vi tumescens, coaceruabat, molendinumq; monasterij impetu valido suffodere, & totam iam officinam quatiens, demergere nitebatur. Quo fragore audito, custos molendini, nomine Agibodus, ad molendinum velociter cucurrit, vt videret, si tanti fragoris moles inibi dispendij damna generaret. Quò cum venisset, vidit, nisi celeri auxilio subueniret, cuncta direptum iri. Festinus igitur patri Attalæ nunciandum credidit, vt adiutores præbeat, qui opportuna necessitati ex aquarum fluctibus liberarent. Ad quem vir Dei ait: Vade, voca mihi Sinoaldum diaconum: tu verò stratu tuo receptus, somnum cape, nec metu aliquo detentus sis, aut mœrori mentem subijcias. Erat enim manè, priusquam aurora funderet grata lumina terris. Vocatus ergò Sinoaldus, venit ad virum Dei. Cui beatus pater Attala ait: Apprehenso baculo, quo sustentor, vade ad Bobium, imperantisque voce dicito ei, signo Dominicae crucis prælato, vt istas desinat perfodere ripas, nec præsumptæ audaciæ modum suppleat: sed ad alia cedens litora, ista sinat illæsa, imperijsque Domini se agnoscat cessurum. Tunc Sinoaldus diaconus, imperio patris obediens, cum fidei adminiculo pergit: impositoque ripæ baculo, imperat fluuiio ex viri Dei præceptis, annuente diuina potentia, ab illo loco citius promoueri, aliaq; collis latera violèto conatu petere. Mox obediens fluuius relicto alueo, collis ad latera cedens, fluendo per ardua velut strictis ripis latices sustentabat, quousque concana alucei paterent, quo sustinente, liquidò fluerent. Iamq; prorumpens sol, mundo vt lumen panderet, surgebat, cœpitque Sinoaldus intra semetipsum cogitans dicere: Vadam & videbo, si viro Dei violenti fluctus obediant. venitque ad ripam alucei, vbi stetit prius pleno tunc fluctu, & cernens iam subitò vacuum litus, spectabat qualiter ad alterius collis latera ex imperio patris cederet, vt sibi alucium, quo fluere posset, aperiret. Festinusque ad virum Dei venit, partæ victoriae trophæum nunciauit. Cui vir Dei, Nullatenus, inquit, me in hoc seculo viuente vlli dicere præsumas: proculdubio nè fauor adulatorum corda plena virtutibus macularer. Quod

Signo crucis reijcitur rapidus fluuius in litus aduersum.

Humanae laudes sanctis vitæ.

Deindè cum in aliquo tempore vnus monachorū, Fraimerus nomine, ad frumenta suscipienda vomere tellurem excoleret, subitò stiuæ firmitatem duræ glebæ asperitas confregit. Quam cum prædictus frater componere conaretur, inopinato ictu ferramenti pollicem de læua amputauit, soloque conditum superposita gleba velut funus sepulturae tradidit. Relictoque vomere, ad monasterium pergit, patrique per confessionem humi prostratus prodit. Quod videns vir Dei, Vbi est, inquit, pars abscilli pollicis? At ille fatetur eam esse terra conditam, sulcoq; sepultam. Malè, ille ait, fecisti. Cur eam ad me non detulisti? Concito ergò gradu, nulli causam indicans, perge, sumptamque eandem pollicis partem huc deporta. Egressus ille, pergit ad locum, effossamque portionem pollicis detulit ad virum Dei. Erat autem iter quasi vnus miliaris, tum propter ardui montis, tum interfluentis fluminis flexuosos circuitus. Porrò vir Dei suscipiens frustra pollicis, suisque saluius liniens, simul coniunxit: statimque pollex carnis glutino compactus, velut antè fuerat, sanus sibi adhesit. Tunc pater sanctissimus, imperato silentio, nè alicui hoc proderet, vt abiret, opusque inceptum perficeret, iussit. O mira virtus omnipotentis Dei, quæ sic suos in terris glorificat, vt frigida abscissaque membra

Pollicem præcisum restituit in locum suum.

corum interuentu pristinae sanitati atque decori reddat.

Idem etiam sanctissimus vir cum quodam tempore Mediolanum venisset, quidam

ibi puerulus in extremis febrium anxietatibus positus, vitæ tantum expectabat exitum, Cuius parentes, audito beati Attalæ aduentu, festino ad eum properant cursu, cumque precantur, vt illi subueniat. Quod vir Domini cum dissimulare voluisset, illi eum fletibus & terribilibus sacramentis compellebant, vt antè accedat ad puerum, quàm eum noxius ardor vitalibus priuet auris. Anxius ergò & popularis fauoris rumores fugiens, Ite, inquit, ego vt potuero, vos prosequar. Pergens ergò, basilicas ac sanctorum loca circumit, & pro infirmo puero precatur, vt protinus sospitatio reddatur. Deindè vt promissa fidei impleret effectum, ad infirmum festinus venit: sed nè quis largitori salutis, præco existeret laudis, latenter domum ingressus, infirmum attigit, moxq; virtus diuina, sanctis fauens precibus, sanitati pristina agrum reddidit. Grates simul conditori parentes referunt, qui sic ad suorum petitiones famulorum pietatis suæ aures accommodat. Erat nimirum beatus pater Attala vir gratus omnibus, singularis cuiusdã feruoris, singularis alacritatis, singularis charitatis erga pauperes & peregrinos. Nouerat & superbis resistere, & humilibus subditus esse, sapientibus cõdigna rependere, simplicibus mystica aperire: in soluendis ac componendis quæstionibus sagax, aduersus hæreticorum procellas vicens ac solidus, fortis in aduersis, sobrius in prosperis, temperatus in omnibus, discretus in cunctis, redundans amore & timore in subditos. Redolebat eius doctrina in discipulis, nullus iuxta eum vel mœore deijciebatur, vel nimia lætitia extollebatur.

Cumque iam seruum suum ab ærumnis seculi rerum conditor liberare vellet, monstrare ei per visionem voluit, vt de mundo egressurus, paratum in omnibus iter haberet, quinquaginta dierum spatio suspensio, quo pararet iter venturum. Verum animus viri Dei non cognouit apertè, an istud esset exitus vitæ eius, an ad aliũ locum esset progressurus. Preparat autem sese ad vtrunque: densat septa monasterij, tegmenta renouat, omnia roborat, vt si abeũdum sit, nihil imbecille dimittat. Vehicula ad iter agendum componit, libros ligaminibus firmat, supellectilia ablui, disuta consui, corrupta renouari, calceamenta preparari iubet, vt ad manus præsto sint omnia. Ipse verò corpus suum ieiunijs, vigilijs & precibus afficit, ita vt nunquam intentius antea in orationem visus sit incubuisse. Et nè cuiquam incredibile videatur, quod refero, apertè narro, quid in me idem sanctissimus pater peregerit. Cum iam nouem annorũ per circuitum in monasterio conuersatus fuissẽ, & sæpè parentes mei postulassent, vt ipsos eius permissu visitarem, nec impetrare valuissent: quadam postea die, nullo indè mentionem faciente, ait: Vade fili festinus, & matrem fratremque visita, & nulla mora præpediente, quanto cius reuertere. Cum autem ego differrem, & temporis opportunitatẽ euenire in proximo dicerem, (erat enim tempus nimij frigoris, tempus videlicet Februarij mensis) ille respondit: Accelera iter, quod dixi. Nam ignoras, vtrum in posterum liceat illud agere tibi. Datis ergò comitibus, Blidulpho presbytero & Hermenoaldo diacono, viris religiosis, ad destinatum peruenimus locum, à monasterio distantem centum & quadraginta millibus. Quò cum venimus, gratuita pietate à genitrice post tantorum interuallum annorum susceptus sum: sed non diũ genitrix optato fruitur dono. Nam eadem nocte febre correptus, inter incendia clamare coepi, me viri Dei precibus torqueri, nè inibi contra interdictum aliquantisper moram facerem: & si nõ me citò submouens, quo cunque possem conamine ad monasterium repedarem, me citò morte præueniendum. Mater ad hæc: Præstat me ibi sanum te scire, inquit, quàm hic mortuum plangere. Fateor, longum fuit diei expectare aduentum. Vix erumpente aurora, ad monasterium repedare studuimus. Nequaquam ego cibi per triduum quicquam cepi, donè ad medij penè itineris loca pertingeremus. Festinantibus ergò & iter vrgentibus nobis, sospitatem rursùm recepi: venientesque ad monasterium, patrem nostrum Attalam iam febribus detentum reperimus ac morti proximum. Ipse verò visis nobis gratulatus est. Sicque apertè cognouimus, viri Dei in hoc præualuisse preces, vt me vis febrium vgeret citò ad monasterium ante eius exitum redire.

Qui cum supremas vitæ præsentis horas duceret, & adhuc vicens halitus superesset, iussit se extra cellam perducì. Surgensque è strato quo valebat conamine, sustentantibus vndique fratribus, extra cellam est progressus: ibique adspiciens crucem, quam ipse in eodem loco poni præceperat, vt ingrediens egrediensque cellulam, eius tactu frontem suam muniret, coepit mœstus lachrymas fundere, ac trophæum crucis commemorare: Aue, inquit, alma crux, quæ mundi precium portasti, quæ vexilla fers æterna: tu nostrorum vulnerum medicinam attulisti: tu cruore eius illita es, qui vt humanum

Vide quàm vir sanctus declinauerit omnè orationem.

Virtutes S. Attalæ.

Obitus eius viro Deitruclatur.

Non finitur Ionas apud matrem herere cõtra iussum S. Attalæ.

Nota hæc de crucis imagine.

num genus saluaret, de cælo in hanc lachrymarum vallem descendit: qui in te primi Adæ rugam extendit dudum, iam iamque secundus Adam, lauacro maculam abluens. Cum hæc oraret sanctus Attala, precatur omnes, vt abeant, seseque cellulæ reddant, sibi que paulisper locum quietum præbeant. Abeuntibus ergò omnibus, vnus tantum frater, nomine Blidemundus, post tergum viri Dei tacito anhelitu stetit, cogitans, si viri Dei poplites labefactari vidisset, se ad suscipiendum eum paratum fore. Cum ergò nullum superesse sanctus pater puraret, cœpit conditoris clementiam cum lachrymarum vbertate flagitare, vt largitatis suæ sibi, etsi indigno, dona largiretur, & veteres maculas delens, omnia saluti redintegraret, ac antiquam misericordiam exercens, se à cælesti munere non abdicaret.

Inter hæc mœsta suspiria & fluentes lachrymas cælos intuens, vidit sibi eos apertos: quos multarum horarum spatio affectuosè inspiciens, vberes cordis rugitus promebat. Gratiâ deinde referens omnipotenti Deo, qui sibi ianuas cæli apertas demonstraret, quas post paululum corporis membris exuta anima penetratura esset, factò signo, vt fratres aduenirent, præcepit, vt eum cellulæ redderent. Hæc nobis supradictus frater eadem die retulit. Hanc quippe consolationem famulo suo Christus ostendit, vt extremum halitum, securus de futura venia, immò gloria, ouans dimitteret. Quod vir Dei libenter occultare voluisset, si supradictus Blidemundus abditè post eius dorsum non remansisset. Altera die valefaciens omnibus fratribus vir Domini sanctus Attala, exhortabatur eos, vt cœptum iter non relinquerent, sed vt melioribus actibus roborati, quotidie perseuerando firmarent. Cōsolatis ergò cunctis, vitæ præsentis nexibus absolutus, animam cælo feliciter reddidit. Meritò itaque rerum conditor & humani generis reparator sanctos suos virtutum copia adornat, sicut scriptum est: Spiritus eius ornauit cælos: quia illi ad cælestem vitam anhelantes, eius præceptis parère student, vt de labore obedientiæ fructus recipiant vitæ æternæ, Amen.

DE S. GVMBERTO Confessore quædam habentur Tomo 5. in Vita S. Burchardi Episcopi Herbipolensis, die 14. Octobris.

VITA S. GREGORII SVMMI ET INCOMPARABILIS VIRI, VRBIS ROMÆ PONTIFICIS,

Suscipe Romuleos pastor venerande triumphos: 7
 Gregorij sancti suscipe gesta tui,
 Qui nituit factis, verbis, scriptisque beatis,
 Vt iubar auricomis solis in orbe cluit,
 Norma, decus, speculum tibi sit, via, vita per æuum, 7
 Si cupis æternum ferre sacerdotium,
 Nam qui non huius sequitur vestigia præsul, 7
 Ante Deum præsul non erit, immò pecus,
 Hinc Psalmista canit hominem similem caballis
 Ignauum stultis, qui sub honore perit,
 Nocturnum dedimus sancto, cantumque diurnum, 7
 Carminibus clarum concinimusque virum,
 Redde vicem scriptor, seruans cola, commota, puncta, 7
 Nè tua mendosum pagina seruet opus,
 Dissimilis cunctis vox, vultus, vita, voluntas, 7
 Mens sociata bonis, dissociata malis.
 Ludere me libuit variabilis ordine campi, 7
 Postquam profa fugit, Musa iocosa redit,
 Hæc mihi tu tribuis doctor preciose Gregori, 7
 Qui bona das famulis, sed mala nulla tuis;
 Vestitus cœpi, nudus tua munia dixi, 7
 Indue me factis, velleribusque tuis.
 Vt quia mortalis desunt commercia carnis, 7
 Da mihi sub pedibus posse iacere tuis;

Psal. 40.

M 3

PRO-